

20. Yüzyıl Dîvân Şâiri Hattât Suûdü'l-Mevlevî ve Dîvânı (Zâdegân)*

NECATİ İŞLER**

Geliş ve Kabul Tarihi: 28.05.2019 / 21.06.2019

Öz: Bu makalede Suudü'l-Mevlevî'yi (1882-1948) ve divanını (*Zâdegân*) tanıtmak istiyoruz. Suudü'l-Mevlevî, Osmanlı'nın son dönemine, Cumhuriyet'in ise ilk yıllarına şahit olmuş hattat ve şair bir zattır. Edebi kişiliğinin oluşmasında babasının, Mevlevî dostlarından Tahirü'l-Mevlevî'nin ve İstanbul'un ilim ve kültür ortamının katkıları olmuştur. Dönemin ünlü hattatlarından dersler alarak kendisini hat sanatında yetiştirmiştir. Osmanlı döneminde yirmi yıl encümen katipliği yapan Suudü'l-Mevlevî, medreselerde yazı muallimliğinde de bulunmuştur. Millet Kütüphanesi ve Merkez Efendi Camii'nde görev yapmıştır. Suudü'l-Mevlevî, "Encümen-i Şuara" adı altında bir araya gelen şairler topluluğunu takip etmiştir. Bu topluluğun kuvvetli şairlerinden Yenişehirli Avnî'yi örnek almıştır. Suudü'l-Mevlevî'nin bütün şiirlerini toplayan tek eseri *Zâdegân*'dır. Şiirlerinin tamamına yakınında "Suud" mahlasını kullanmıştır. Pek çok gazel ve kaside yazmıştır. *Zâdegân*'da 806 adet manzume vardır. Bu manzumelerden 389 adedi gazeldir. Mevlânâ ve Mesnevî sevgisi *Zâdegân*'da ayrı bir yer tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 20. Yüzyıl Divan Şiiri, Mehmet Suud Yavsı Ebussuutoğlu, Suudü'l-Mevlevî, Hattat, Divan Şairi, Zâdegân.

* Bu makale, "Suudü'l-Mevlevî, Hayatı, Eserleri Ve Divanı (Zâdegân)" başlıklı yüksek lisans tezimiz esas alınarak hazırlanmıştır. (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2005).

** A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi. (necatisler76@gmail.com)

20th Century Divan Poet Calligrapher Suudu'l-Mevlevi And His Divan (Zadegan)

Abstract: In this article, we would like to introduce Suudu'l-Mevlevî (1882-1948) and his divan (*Zâdegân*). Suudu'l-Mevlevî is a poet and calligrapher who witnessed the last period of the Ottoman Empire and the first years of the Republic of Turkey. In addition to his father's contribution, Tahirü'l-Mevlevi and the cultural environment of Istanbul contributed much to his literary capacity. He has also trained himself in calligraphy by taking lessons from the famous calligraphers of his age. Suudu'l-Mevlevî working as clerk in the Divan for twenty years has also taught the calligraphy in madrasahs. He has officiated in Millet Library and Merkez Efendi Mosque. Suudu'l-Mevlevî has followed a group of poetry aggregated under the name of "Encümen-i Şuara". He has followed in footsteps of Yenişehirli Avnî, the powerful poet of this society. The only work of Suudu'l-Mevlevî, aggregating all of his poems is *Zâdegân*. He has used the penname of "Suud" in almost all of his poems. Suudu'l-Mevlevî has written many qasidah and ghazels. There are 806 poems in *Zâdegân*. 389 of them is ghazels. His love for Mevlânâ and Mesnevî is given special room in *Zâdegân*.

Keywords: 20th Century Divan Poetry, Mehmet Suud Yavsi Ebussuutoğlu, Suudu'l-Mevlevi, Calligrapher, Divan Poet, Zadegan.

1. Hayatı

Suudü'l-Mevlevî, 2 Receb 1299 (19 Mayıs 1882) tarihinde İstanbul'un Kuruçeşme semtinde doğmuştur.¹ Nesebi, Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin babası olan İskilipli Şeyh Muhyiddin Yavsî'ye dayandığı için "Yavsı Ebussuutoğlu" soyadını almıştır ve halen İstanbul'da yaşayan torunları da bu soyadını devam ettirmektedirler. Kaynaklarda kendisinden "Suudü'l-Mevlevî", "Mehmed Suud", "Suud Bey", "Mehmed Suud Bey" adlarıyla bahsedilmektedir.²

Beyânü'l-Hak mecmuasında yayınlanan Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin terceme-i haline dair makalesinde "Hattat Vahdeti Efendi Hafidi Suud" imzasını kullanmıştır.³ Mecmuada yayınlanan diğer manzum eserinde ise ismi "Suudü'l-Mevlevî" olarak geçmektedir. "Mevlevî" ünvanını kullanmaya başladığı yıllar Tahirü'l-Mevlevî ile *Mesnevî* okuduğu yıllara tekabül eder.⁴ "Mevlevî" ünvanını ilk olarak Tahirü'l-Mevlevî'ye nazire olarak yazdığı 1904 tarihli "Aşk-nâme" isimli manzumesinde kullanmıştır.⁵ Özellikle 1910 yılında gerçekleştirdiği Konya seyahatinden sonra yazdığı manzumelerde "Mevlevî" ünvanını daha sık kullanmıştır.⁶

Adı ve künyesini kendisine ait eserlerde "Bende-i Naciz-i Mevlânâ", "Ebu's-Suudzade Hattat Suud", "Suudü'l-Mevlevî", "Mevlevî

¹ Suudü'l-Mevlevî, *Sadâlarım (Nümüne-i Divan)*, Fatih Millet Ktb., Ali Emiri Ef., Manzûm, Nr.526, İftitâh Bölümü, s. 1; İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri (I-III)*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1970, C. III, s.1714; İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *Son Hattatlar*, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955, s. 373; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(I-IV)*, M.E.B. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Tasnif Komisyonu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967, C. IV, s. 1077, 1078; Tahir Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", *İslam Yolu*, Yıl 1, S. 4, 28 Ekim 1948, s. 3-4. Suudü'l-Mevlevî, makalemizin "Ekler" bölümündeki Resim 2'nin arkasına kendi hatırla doğum tarihini kaydetmiştir. Yaşayan torunlarından elde ettiğimiz şecerede şairin adı "Mehmed Suud Yavsı Ebussuudoğlu" olarak geçmektedir. Şairin adı mezar kitabesine ise "Süud Yavsı Ebüssüudoğlu" olarak yazılmıştır. Bkz.: Ekler, Belge 1, Resim 11.

² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 23-24 (Müellif hattı olan bu divan, Suudü'l-Mevlevî'nin halen İstanbul'da yaşayan torunu Hasan Adli Yavsı Ebussuutoğlu'nun özel kütüphanesinde bulunmaktadır.); Mustafa Aşkar, *İskilipli Şeyh Muhyiddin Yavsı, Hayâtı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Verâ Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 1996, s. 25; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3-4; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s.1714; İnal, *Son Hattatlar*, s. 374, 440; Şevket Rado, *Yirminci Yüzyılda Türk Hattatları*, Yayın Matbaacılık, İstanbul, t.y., s. 214.

³ Suudü'l-Mevlevî, "Şeyhu'l-İslam Ebu's-Suud Efendi Merhumun Terceme-i Hali-I", *Beyânü'l-Hak*, S. 43, 5 Ramazan 1327, s. 933.

⁴ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 62.

⁵ Suudü'l-Mevlevî, "Aşk-nâme", *Beyânü'l-Hak*, S. 76, 1 Ramazan 1328, s. 1462; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 380.

⁶ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 430.

Bendesi Hattat Suud”, “Derviş Suudü'l-Mevlevî” olarak vermiştir.⁷ Şehremini Halkevi'nin yayınladığı *Şair Mustafa Zekâi* isimli monografik çalışmasında ismi, “Süud Yavısı Ebüssüudoğlu” olarak geçmektedir.⁸ Şair, şiirlerinin tamamına yakınında “Suud” mahlasını kullanmıştır. Çok az şiirinde olsa da, “Safvetî”, “Derviş Suud-ı Mevlevî”, “Suudü'l-Mevlevî”, “Suudü'l-Münzevî”, “Ebussuudoğlu” mahlaslarını da kullanmıştır.⁹ Suudü'l-Mevlevî, 1897 tarihli gazeline düştüğü dipnotta “Safvetî” mahlası için şöyle der: “Gazelin tarihinden de anlaşılacağı vechile bu sözlerim eyyâm-ı tufûliyyete aid âsâr-ı ma'sûmânemdenidir. Mahlas bana peder-i merhûmun yâdigâr-ı ta'lîmidir ki, sülûs ve nesih yazılarını ta'allüm ile icâzet aldığım zaman vermişdi. Muahharan yazıda ve şiirde bu mahlası terk ettim.”¹⁰ Bu mahlas, Suudü'l-Mevlevî'ye babası tarafından 1894 yılında hediye edilmiştir.¹¹

Orta tahsilini Beşiktaş Hamidi Mektebi'nde tamamlayarak 1897 yılında mezun olan Suudü'l-Mevlevî, daha sonra babasından ve hususi muallimlerden Arapça ve Farsça okumuştur.¹² Suudü'l-Mevlevî'nin ilim, sanat, edebiyat merakı ailesinden gelmektedir. Uzak dedelerinden başlayarak kendisine kadar gelen silsilede şeyhulislamlar, kazaskerler, kadılar, alimler, şairler ve hattatlar vardır.¹³ Aile ortamında ilim ve sanat havasını teneffüs eden Suudü'l-Mevlevî, dönemin ünlü hattatlarından dersler alarak kendisini yetiştirmiştir. Sülûs ve nesih yazıyı babasından, Beşiktaşlı Nuri Efendi'den ve Muhsinzade Abdullah Efendi'den; divani yazıyı Kamil Efendi'den; celi divaniyi Sami Efendi'den; tuğrayı İsmail Hakkı Altunbezer'den meşk ederek devrinin usta hattatlarından icazet almıştır.¹⁴ Mürettep divanı olan *Zâdegân*'ı kendi hattıyla yazmıştır. Ba-

⁷ Suudü'l-Mevlevî, *Berg-i Sebz*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl İnal Bölümü, Nr. 3088, İç kapak; Suudü'l-Mevlevî, *Sadâlarım (Nü-müne-i Divan)*, Fatih Millet Ktb., Ali Emiri Ef., Manzûm, Nr.526, İftitâh Bölümü, s. 3; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Mukaddeme Bölümü, s. 7, 9, 13; Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü, No: 4356, Tabsıra Bölümü, s. 11; Suudü'l-Mevlevî, “Tarih-i Kadim İçin Mersiyeler”, *Beyânü'l-Hak*, S. 138, 18 Zil-Hicce 1329, s. 2471;

⁸ Süud Yavısı Ebüssüudoğlu, *Şair Mustafa Zekâi*, C.H.P. Şehremini Halkevi Neşriyatı, Osmanbey Matbaası, İstanbul, 1941, s. 1; Zekâi Divanı için bkz.: Haluk İpekten - Mustafa İsen, *Basılı Divanlar Kataloğu*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s.118.

⁹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 136, 163, 329, 361, 484, 573.

¹⁰ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 136.

¹¹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Mukaddeme Bölümü, s. 3.

¹² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 175, 297; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1714.

¹³ Bkz.: Ekler, Belge 1.

¹⁴ İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1714; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divan-*

bası Rıza Safvet Bey'in şiirlerini "Âsâr-ı Peder" adıyla tertip ederek yine kendi hattıyla yazmıştır.¹⁵ Üstadı ve yakın dostu olan Tahirü'l-Mevlevî'nin divanını da kendisi tebyiz etmiştir.¹⁶ Ayrıca büyük dedesi İsazade Saduddin Efendi'nin divançesini, Yenişehirli Avnî'nin divanını ve Abdülbaki Dede Efendi'nin şiirlerini de kendi hattıyla yazmıştır.¹⁷ Torunu Hasan Adli Yavısı Ebussuutoğlu'nun verdiği bilgilere göre küçük kağıtlara yazdığı hatları bayramlarda yakınlarına ve misafirlerine hediye edermiş.¹⁸ Suudü'l-Mevlevî, on yedi yaşlarında iken yazdığı "Hücre-i Şair" isimli manzumesinde hat sanatına olan merak ve gayretini şöyle dile getirmiştir:

*Çâr dîvârına çok levha olunmuş ta' lîk
Gâlibâ ba' zısını şâhibi etmiş tenmîk
Ki merâkî var idi şan' at-ı hâttâ gâyet
Tıfl iken sa' y ile tahşîline etdi râbet
Kim ki dünyâda neye cidden ederse gayret
Onu tahşîle muvaffâk olacaqdır elbet (Z. 499)¹⁹*

1317 yılında Divan-ı Hümayun Mühimme Kalemine giren Suudü'l-Mevlevî, Divan dairesinden hattatlık şahadetnamesi almış ve kendisine Beylikci Nasır Bey'in himmetiyle salise rütbesi verilmiştir. Divan'da on sekiz sene hizmetten sonra 1918'de Meclis-i Ayan Kitabeti'ne nakledilmiştir.²⁰ Divan'daki görevinden başka, medreselerde yazı muallimliğinin

lar Kataloğu(I-IV), IV/1077; İnal, *Son Hattatlar*, s. 375; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3; Server Dayıoğlu, "Osmanlı Sanatında Mevlevî Hattatlar Ve Divan Edebiyatı Müzesi Koleksiyonu", *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüp Sultan Sempozyumu 3 - Eyüp Belediyesi*, İstanbul, 2000, s. 324-328; Süleyman Berk, "Yaşar Şadi Efendi'nin 'Hutût-ı Meşâhir' İsimli Hatıra Defteri ve Muhtevası", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2015 Bahar, S. 5, s. 160, 173; Bilal Sezer, "Erzurum Lalapaşa Camii'ndeki Bir Hat Levhası", *Atatürk Ün. Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 2006, S. 9, s. 1-7.

¹⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü. s. 1-22.

¹⁶ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 419-420.

¹⁷ İsazade Saduddin Efendi, *Divançe*, Beyazıt Kütüphanesi, Millet, Manzûm, No: 309/1; Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü, No: 4356; Abdülbaki Dede Efendi, *Enfâs-ı Bâkî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emîri, Manzûm, nr. 533/1; Ahmet Cahit Haksever, XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi: Velet Çelebi, Abdülbaki Baykara, Ahmet Remzi Akyürek, *Tasavvuf Dergisi*, S. 14, Ankara, 2005, s. 398.

¹⁸ Hasan Adli Bey de, dedesinin bu geleneğine uyarak "Yâ Hazreti Mevlânâ" hattını şahısma hediye etmiştir. Bkz.: Ekler, Resim 8.

¹⁹ Makalemizde beyitlerden sonra parantez içerisinde belirtilen bu sayılar, Suudü'l-Mevlevî'nin *Zâdegân* isimli divanının gerçek sayfa numaralarıdır.

²⁰ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 185; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, III/1714; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(I-IV)*, IV/1077; İnal, *Son Hattatlar*, s. 374; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3.

de de bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması sürecinde Tahirü'l-Mevlevî'nin çıkardığı *Mahfil* mecmuasının Babıali caddesindeki bürosunun bir köşesinde hattatlıkla geçimini idame ettirmiştir.²¹

Şapka kanunu ve diğer inkılaplar aleyhine İstanbul'dan Ankara'ya gönderilen imzasız mektupların kendisine ait olduğu iddia edilerek, İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanmıştır.²² İskilipli Atif Hoca ve Ali Rıza Hoca'nın idamına ve Tahirü'l-Mevlevî'nin de beraatine karar verilen davada Suudü'l-Mevlevî de 10 sene hapse mahkum olmuştur.²³ 1926-1927 yılları arasında bir sene Ankara Cebeci Hapishanesi'nde, bir sene de İstanbul Sultanahmed Hapishanesi'nde hapis yatmıştır.²⁴ Daha sonra isnad olunan mektubun başkası tarafından yazıldığı adliyece sabit olduğundan tahliye edilmiş ve mebuslardan Halil Nihad Bey'in delaletiyle Büyük Millet Meclis'ince hukukunun iadesine karar verilmiştir.²⁵ Ankara Cebeci Hapishanesinde mahkumlara yazı hocalığı yapmasını bir şiirinde şöyle dile getirmiştir:

Ederim meşq-i şafâ gam-zedegân-ı devre

Ben de üstâdı kesildim bu debistân-ı gamiñ (Z. 238)

Mahkumiyetten kurtulmasına vesile olan Babanzade Naim Bey Efendi'ye ve Halil Nihad Bey'e *Divan-ı Avnî*'nin hatimesinde ve *Zâdegân*'da minnet ve şükranlarını takdim etmiştir.²⁶ Mahkumiyet günlerini, edebiyatımızdaki "Hz.Yusuf" ve "zindan" motifleri ile kimi şiirlerinde işlemiştir.

Ben bu yolda sevdiğim zindâna düşmüş Yûsuf'um

²¹ Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Tabsıra Bölümü, s. 4; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1714; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(I-IV)*, IV/1077; İnal, *Son Hattatlar*, s. 375; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3.

²² Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Tabsıra Bölümü, s. 7; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1714; İnal, *Son Hattatlar*, s. 376; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3; Sadâlarım'ın iç kapağında üçe katlanmış olarak bulunan 94-95 nolu eser tanıtım fişi.

²³ Ethem Erkoç, İskilipli M. Atif Hoca Hayatı Düşünceleri ve İdamı, Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayını, Çorum, 2016, s. 76; Atilla Şentürk, *Tahir'ül Mevlevî Hayatı ve Eserleri*, Nehir Yayınları; İstanbul, 1991, s. 41-44

²⁴ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 93, 238, 283; Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Tabsıra Bölümü, s. 5-7.

²⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Sadâlarım (Nümüne-i Divan)*, 94-95 nolu eser tanıtım fişi; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1714; İnal, *Son Hattatlar*, s. 376; Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Hâtîme, 10-11.

²⁶ Yenişehirli Avnî, *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Hâtîme, s. 10-11; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 82, 489-492.

Nîl-i âşk-ıñ kâim-ı mülk-i ümm-i dünyâdır baña (Z. 93)

Oldu baña bâdî-i belâ Hâkîk'a 'alâkâm

Bî-şâibe Yûsuf gibi zindânda bulundum (Z. 283)

Yine Halil Nihad Bey'in vasıtasıyla 1930'da Fatih'de Millet Kütüphanesi'ne memur tayin olunmuştur.²⁷ Buradaki memuriyetinden başka, hayatının son dönemlerinde Merkez Efendi Camii'nde imamlık görevinde de bulunmuştur. 1947'de felç olmuş ve sol tarafı hareketsiz kalmıştır. Yaklaşık iki sene bu halde yattıktan sonra 23 Şevval 1367'de (28 Ağustos 1948) Cumartesi günü vefat etmiştir. Cenaze namazı Pazar günü Kocamustafapaşa Camii'nde kılındıktan sonra imamı bulunduğu Merkez Efendi Camii Haziresi'ne defnedilmiştir.²⁸ Suudü'l-Mevlevî, İbnül Emin Mahmut Kemal İnal'ın ifadeleriyle: "Okur-yazar vasfına bihakkın layık olan bir ilim erbabıydı. Tarz-ı kadimde her istediği vadide nazma muktedir ve sülûs, celi ve divani yazılarda mahir idi. Mütedeyyin, müstakim, müeddeb, mütevası, hodfuruşluktan müctenib bir merd-i necibdi."²⁹

Sefîne-i Evliyâ müellifi Osmanzade Hüseyin Vassaf, Suudü'l-Mevlevî'yi divanındaki şu gazelle anmıştır:

Peyrev-i pîr-i tarîkatdır Suudü'l-Mevlevî

Mazhar-ı izz ü saâdetdir Suudü'l-Mevlevî,

Neş'e-i ma'nâ ile bulmuş safâ-yı devleti

Lâik-i tevkîr u midhatdır Suudü'l-Mevlevî

Feyz-i Mevlânâ ile irmiş makâm-ı rıfka

Sâhib-i irfân u izzetdir Suudü'l-Mevlevî,

Hüsn-i hattı hüsn-i hâli meslek-i müstahseni

Bâis-i fahr u meveddetdir Suudü'l-Mevlevî

Muhlisi Vassaf'ı meftûn eyledi hoş hasleti

²⁷ *Nümüne-i Divan'ın (Sadâalarım)* iç kapağında üçe katlanmış olarak bulunan eser tanım fişi, Fiş No: 94-95; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1715; *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(I-IV)*, IV/1077; İnal, *Son Hattatlar*, s. 376; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3.

²⁸ *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(I-IV)*, IV/1077; İnal, *Son Hattatlar*, s. 376; Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", s. 3.

²⁹ İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1715.

*Ârif-i esrâr-ı vahdetdir Suudü'l-Mevlevî*³⁰

Yakın dostu ve üstadı Tahirü'l-Mevlevî de, 28 Ekim 1948 tarihli *İslam Yolu* Gazetesinde onun vefatına şu tarihi düşürmüştür:

Ah kim mîr-i Suudü'l-Mevlevî

Eyledi ukbâsına tevcîh-i rû

Müctemi'di onda lutf-i Hak ile

Şî'r ü hüsn-i hatt ile hulk-ı nîkû

Eyledi terk-i cihân-ı bî-sebât

Kaldı cây-ı ekmelinde bir hulû

Kabrini kılsın münevver haşre dek

Lem'a-i ism-i celâl, envâr-ı hû

Rûh-i pâki âlem-i ervâhda

Pîr-i kudsisiyle olsun rû-be-rû

Mâtemiyle yandı ey Tahir dilin

Kalması bende mecâl-i güft-gû

İrtihâl-i sâlini kayd etmeğe

*Dâl geldi: Yâ İlâh iğfir lehû*³¹

2. Ailesi

Suudü'l-Mevlevî'nin dedesi Mehmet Şevket Vahdeti (ö. 1288/1871), dönemin ünlü hattatlarından idi.³² Babaannesi Aişe Sıddıka Hanım (ö. 1903) da hattat idi.³³ Aişe Sıddıka Hanım'ın babası olan İszade Saduddin Efendi'nin nesebî silsilesi, dokuzuncu kuşakta Şeyhulislam Ebussuud Efendi'ye dayanmaktadır. İszade Saduddin Efendi, aynı zamanda "Sa'dî" mahlasıyla şiirler yazmıştır.³⁴

³⁰ Mustafa Tatçı, Mehmet Akkuş, İsmail Kasap, *Divan-ı Vassaf*, Kırkambar Kitaplığı, İstanbul, 2012, s. 421.

³¹ Olgun, "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süudü'l-Mevlevî", s. 4.

³² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 23-43. İnal, *Son Hattatlar*, s. 434-441; Rado, *Yirminci Yüzyılda Türk Hattatları*, s. 212-214.

³³ Şerife Aişe Sıddıka Hanım'ım mührü de diğer emanetlerle birlikte Suudü'l-Mevlevî'nin yaşayan torunu Hasan Adli Yavı Ebussuutoğlu'nda bulunmaktadır.

³⁴ *Suudü'l-Mevlevî*, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 23-24; Fatma Sabiha KUTLAR, "Sa'dî ve Divançesi", *Türkoloji Dergisi*, 2003, C. XVI, S. 2, s. 195. Suudü'l-Mevlevî'nin babası Rıza Safvet Bey, dedesinin bir gazelinı tahmis etmiştir. Bkz.: Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 15.

Suudü'l-Mevlevî'nin babası Rıza Safvet Bey (ö. 1329/1911) hakkında ilk bilgiler, *Zâdegân*'da yer almaktadır.³⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*'da yer alan terceme-i halde babası hakkında ayrıntılı bilgilere yer vermektedir. Hatta bu bölümde, Rıza Safvet Bey'in kendisinin yazdığı "İsmim Mehmed Rıza..." diye başlayan kısa bir hayat hikayesi de mevcuttur.³⁶ *Son Asır Türk Şairleri*'nde yer alan bilgiler de, bahsi geçen terceme-i hallerin özeti niteliğindedir.³⁷

Farsça ve Arapça'yı çok iyi bilen Rıza Safvet Bey, daha çok Hadis ve Tefsir ile meşgul olmuştur. Suudü'l-Mevlevî, babasının şiirde, musıkide, hüsn-i hatta üstad olduğunu ifade etmektedir. Doğuştan gelen bir şiir kabiliyeti olmasına rağmen gençliğinden sonra şiirle pek ilgilenmemiştir.³⁸ Suudü'l-Mevlevî, babasının ahlak ve etvarı hakkında da genişçe bilgiler vermektedir. Babasının namuslu, haysiyetli, salih, mütaki, nazık, mütevazı, edib, zarif, afif, müstakim, nüktedan, karıncayı incitmeyecek derecede halim ve selim, tam anlamıyla kamil bir insan olduğunu söyler.³⁹

Uzun yıllar Divan-ı Humayun'da görev yapan Rıza Safvet Bey, 1911 yılında vefat etmiş ve Ebussuud Efendi haziresine defnolunmuştur.⁴⁰ Suudü'l-Mevlevî, vefatına dair yazdığı şiirinde babasını, "Benim hem vâlid-i pâkim idi, hem şeyh u üstâdım." diye yad etmiştir.⁴¹

Suudü'l-Mevlevî, Rıza Safvet Bey'in manzumelerini "Âsâr-ı Peder" ismiyle *Zâdegân*'ın içerisine dercetmiştir. Bu bölüm, 1881 tarihli on dört beyitlik Arapça bir münacat ile başlar.⁴² Bu bölümde toplam 33 adet manzume mevcuttur.⁴³ Rıza Safvet Bey'in bazı şarkıları dönemin musıkî üstadlarından Reşid Efendi ve Tanburi Ali Efendi tarafından bestelenmiştir.⁴⁴

Rıza Safvet Bey, İlk evliliğini Arpacılar Camii imamı Hafız Ahmed

³⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 23-43.

³⁶ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 34-37.

³⁷ İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1483.

³⁸ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 28-29.

³⁹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 29.

⁴⁰ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 15,27,28.

⁴¹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 466.

⁴² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 1.

⁴³ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü s. 1-22.

⁴⁴ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü s. 8.

Efendi'nin kızı Refia Rukia Hanım (ö. 1896) ile yapmıştır.⁴⁵ Bu evlilikten Suudü'l-Mevlevî ve Ahmed Nuri Bey (ö. 1962) dünyaya gelmiştir.⁴⁶ Refia Rukia Hanım'ın vefatından sonra Rıza Safvet Bey, ikinci evliliğini Emine İnşirah Hanım (ö. 1902) ile yapmıştır. Bu evlilikten 1896 yılında Fatma Saadet Hanım (ö. 1940) dünyaya gelmiştir.⁴⁷

Suudü'l-Mevlevî, iki evlilik yapmıştır. İlk evliliği, Şeyh Adli'nin kızı Rabia Advie Hanım (1886-1917) iledir.⁴⁸ Bu evlilikten Muhammed Rıza (1911-1967)⁴⁹, Celaleddin (1916-1981)⁵⁰ ve Refia isminde üç çocukları olmuştur. Refia, annesinin vefatından kısa bir süre sonra vefat etmiştir.⁵¹

Rabia Advie Hanım, genç yaşta vefat etmiştir. Eşinin vefatıyla sarıslan Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*'ın 545 ve 562. sayfaları arasını hüznü şiiirlerle doldurmuştur. Suudü'l-Mevlevî, eşi için 161 beyitten müteşekkil terkiib-i bend şeklinde “Ser-nüvişt” adıyla uzun bir mersiye yazmıştır. Suudü'l-Mevlevî, bu mersiyede geçen şu şairane beyitle aşkı, hüznü ve hicranı birlikte ifade etmiştir:

Bir beyt ikimizden oldu hâşıl

Bir mışra ‘-ı diğërim idiñ sen (Z. 551)

Ayrıca yaşadığı ayrılığın hüznünü “Sevgili Çocuklarıma”, “Ziyâret”, “Nevha”, “Tahassür” isimli manzumelerinde de işlemiştir.⁵² Rabia Advie Hanım'ın vefatı üzerine “Gazeliyyât” bölümüne dercedilmiş beş tane gazel ve “Bükâ-yı Rûh” ve “Hasbihâl” isimli iki mutavvel gazel de yazmıştır.⁵³

⁴⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 25; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 498,499; İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C. III, s. 1483; Bkz.: Ekler, Belge 1.

⁴⁶ Bkz.: Ekler, Belge 1. (Suudü'l-Mevlevî, kardeşi Ahmed Nûri Bey için “Karındaşım” isimli bir şiir de yazmıştır. Bkz.: Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 498-499.)

⁴⁷ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 33; Bkz.: Ekler, Belge 1.

⁴⁸ Bkz.: Ekler, Belge 1; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 560.

⁴⁹ Bkz.: Ekler, Belge 1; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 467, 468, 485; Hafız-ı Kur'an da olan Muhammed Rıza Bey'in “Hikmetler ve İbretler” adıyla kendi hattıyla yazdığı bir eseri de mevcuttur. Bkz.: Ebu's-Su'ud Oğlu Rıza Yavsî, *Hikmetler ve İbretler*, Ankara Milli Kütüphane Arşiv No: 06 Mil Yz A 3138/1.

⁵⁰ Bkz.: Ekler, Belge 1; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 471; Sümerbank'tan başveznedar ünvanı ile 1970'te emekli olan Celaleddin Bey, İFSAK'ın (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) kurucuları arasında da yer almıştır. Ekler bölümünde yer alan “Resim 12” kendisine aittir.

⁵¹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 545, 547, 556, 560.

⁵² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 556-562.

⁵³ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 96, 267-270, 381-383.

Suudü'l-Mevlevî, ikinci evliliğini Sayide Hanım'la yapmıştır.⁵⁴ Bu evliliğin ne kadar devam ettiği ve Sayide Hanım'ın ne zaman vefat ettiği hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Sayide Hanım'a ithafen *Zâdegân*'da herhangi bir manzume de mevcut değildir. Suudü'l-Mevlevî'nin bu ikinci evliliğinden 1921'de Sıddıka Suad isminde bir kızları olmuştur.⁵⁵

3. Mevleviliği

Suudü'l-Mevlevî hatlarıyla, şiirleriyle kendi halinde yaşamış Mevlevî bir dervîştir. Mevlânâ ve *Mesnevî* sevgisi, divânı *Zâdegân*'da ayrı bir yer tutar. Kendisini bir Mevlevî bendesi, bir *Mesnevî* şakirdi sayan Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*'ın kaside bölümünde “Nuût-ı Mevleviyye” adıyla özel bir kısım da tertip etmiştir.⁵⁶ Onda Mevlânâ ve *Mesnevî* aşkı bu bölümde daha bir yoğun işlenmiştir. Bu bölümde yer alan gazel ve kasidelerin dışında da gazeller, kıtalar ve rubailer yazmıştır. Manzumelerinde “sema”, “ney”, “sikke” gibi Mevlevî motiflerini de sık sık kullanmıştır.⁵⁷ En yakın arkadaşı, dostu ve üstadı Tahirü'l-Mevlevî'den *Mesnevî* okumuştur.⁵⁸ Osmanlı döneminde yetişmiş ve Cumhuriyet döneminde de eserler vermiş bir mutasavvıf, edebiyatçı ve ilim adamı olan Tahirü'l-Mevlevî ile Suudü'l-Mevlevî'nin tanışmaları 1900'lü yılların başlarında olmuştur.⁵⁹ Suudü'l-Mevlevî'nin gerek kişiliğinde gerekse edebi yönünde onun tesiri büyük olmuştur. Suudü'l-Mevlevî, eserlerinde onu, “Şeref-yâb-ı ülfet-i müstefid-i faziletleri olduğum şâir-i afif ü halûk”, “Tahirü'l-Mevlevî Bey Üstâdımız”, “Üstâd-ı nezih” gibi hürmet ifadeleleriyle anar.⁶⁰ Ondan aldığı *Mesnevî* dersleriyle ruhunun semalarına “Hilâl-i Mevlânâ” doğmuştur.⁶¹ Nihayet 1910 yılında Konya'ya giderek Mevlevî dervişi olmuştur.⁶² Tahirü'l-Mevlevî'nin çıkardığı *Mahfil* dergi-

⁵⁴ Bkz.: Ekler, Belge 1.

⁵⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 443, 485.

⁵⁶ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 49.

⁵⁷ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 54, 55, 56, 64, 173, 181, 308, 361, 377. Mevlevî motifleri için Bkz.: Hüseyin Top, *Mevlevî Usûl ve Âdâbi*, Ötügen Nesriyat, İstanbul, 2001.

⁵⁸ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 62.

⁵⁹ Suudü'l-Mevlevî, *Sâdâlarım*, s. 15, 17; Tahirü'l-Mevlevî'nin hayatı ve eserleri için bkz.: Zülfikar Güngör, *Tahirü'l-Mevlevî (Olgun) Hayatı Eserleri ve Dini Edebiyatla İlgili Şiirleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994.

⁶⁰ Suudü'l-Mevlevî, *Sâdâlarım*, s. 15; Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 62, 92.

⁶¹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 62.

⁶² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 430.

sinde yazıları yayınlanmıştır.⁶³ Tahirü'l-Mevlevî, onun şiirlerini takdirle karşılamıştır.⁶⁴ Aşağıdaki beyitler de onun mevleviliğini güçlü bir şekilde yansıtmaktadır:

Başka bir şeyle fahra 'âr ederim

Mevlevilikle iftiḥâr ederim (Z. 278)

Mihr-i 'âlem-gîr-i Mevlânâ ile her-dem Su 'ûd

Zerreler, Allâhü Ekber, âfitâb-ı 'aşk olur (Z. 169)

Vech-i cânânı gözet tekbîr-ḥ'ân ol ey Su 'ûd

Ma 'bed-i 'âlemde Mevlânâ imâmiñdir seniñ (Z. 243)

Bâb-ı Mevlânâ'ya baş kesdim de cân buldum Su 'ûd

Yalñız ondan 'inâyet, ondan iḥsân isterim (Z. 288)

İḥsânıña muḥtâcım Yâ Ḥazret-i Mevlânâ

Dervîş-i ğarîbiñ pek bîmâr ü nizâr oldu (Z. 358)

4. Divanı (Zâdegân)

Suudü'l-Mevlevî, şiir yazmaya gençlik çağlarında başlamıştır. İlk şiirleri *Türkü*, *Musavver Terakkî*, *Mahfil* ve *Beyânü'l-Hak* gibi zamanın bazı dergi ve mecmualarında yayınlanmıştır. Burada yayınlanan şiirlerini daha sonraları divanında toplamıştır.⁶⁵ *Beyânü'l-Hak* mecmuasında “Şeyhülislam Ebussuud Efendi Merhumun Terceme-i Hali” ve “Tarih-i Kadim İçin Mersiye” isimleriyle yayınlanmış makaleleri de vardır.⁶⁶

Suudü'l-Mevlevî, manzumelerini farklı zamanlarda farklı adlarla kitaplaştırmıştır. Eski şiirlerinin yenilerini katarak, kimi zaman da seçmeler yaparak manzumelerini kendi hattıyla yazmıştır. Eserlerini yeniden yazarken kimi yerlerde düzeltmeler ve kelime değişiklikleri de yapmıştır. Nihai olarak 1935 yılında bütün eserlerini yeniden tertip ve tebyiz ederek *Zâdegân*'da bir araya getirmiştir. Derleme ve biyografik nitelikli yazı ve kitaplarının dışında Suudü'l-Mevlevî'nin bütün şiirleri-

⁶³ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 473

⁶⁴ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 380, 419, 420.

⁶⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 44, 137, 175, 473, 494

⁶⁶ Suudü'l-Mevlevî, “Şeyhu'l-İslam Ebu's-Suud Efendi Merhumun Terceme-i Hali-I”, s. 933; Suudü'l-Mevlevî, “Şeyhu'l-İslam Ebu's-Suud Efendi Merhumun Terceme-i Hali-II”, s. 943; Suudü'l-Mevlevî, “Tarih-i Kadim İçin Mersiye”, s. 2471.

ni toplayan tek ve nihai eseri mürettep divanı olan *Zâdegân*'dır. Müellif hattı olan el yazmaları istinsah tarihlerine göre şöyledir:

1913 tarihli *Berg-i Sebz*, 54 sayfa. (İ.Ü. Nadir Eserler, İbnül Emin, No: 3088.)

1928 tarihli *Gazeliyât*, 18 varak. (Ankara Milli Kütüphane 06 Mil Yz FB 628)

1928 tarihli *Gazeliyât*, 16 varak. (İ.Ü. Nadir Eserler, Yer Numarası: 894.35-1)

1931 tarihli *Sadâlarım*, 237 sayfa. (Beyazıt Kütüphanesi, Millet, Manzûm, No: 526)⁶⁷

1933 tarihli *Sadâlarım*, 34 varak. (Ankara Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1821)

1935 tarihli *Zâdegân*, 593 sayfa. (Hasan Adli Yavısı Ebussuutoğlu Koleksiyonu)

Transkripsiyonlu metnini yüksek lisans çalışmamızda verdiğimiz *Zâdegân*, 1935 yılında tamamlamıştır.⁶⁸ Suudü'l-Mevlevî, eserin boş yapraklarına 1944 yılına kadar şiirlerini yazmaya devam etmiştir.⁶⁹ Muntazam bir tertipe sahip olan *Zâdegân*; Mukaddeme, Âsâr-ı Peder, Divan-ı Suudü'l-Mevlevî olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Divanın özellikleri şöyledir:

Başı : Ey kemâl-i hâfâsı ' ayn-ı zuhûr

Sensin ' âlemde nâzır u manzûr (Z. 1)

Sonu : Güher târîhi müş ' ir bir du ' â çıkdı lisânımdan

Hasan Ferrah çulü ' etdi ' atâya Cânib-i Hâk'dan (Z. 593)

Zâdegân'ın Mukaddeme kısmı 10 sayfa, Âsâr-ı Peder bölümü 46 sayfa, Suudü'l-Mevlevî'nin divanının bulunduğu asıl bölüm ise 593 sayfadır. *Zâdegân*'ın gazel kısmındaki her harf-i heca arasına daha sonra tashih ve tenkih yapabilmek amacıyla 3-4 sayfalık boş yapraklar bırakılmıştır. Bu boş yapraklardan bazıları, istinsah tarihi olan 15 Şubat

⁶⁷ Eser üzerine yapılan Yüksek Lisans tezi için bkz.: Gökçe Seren Yüksel, Suud Mehmed Yavısı Efendi Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2010.

⁶⁸ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Mukaddeme Bölümü, s. 12.

⁶⁹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 593.

1935'ten sonra yazılan gazellerle doldurulmuştur. Bu boş sayfalar bazı harflere yetmediği için 581. sayfadan itibaren bu harflere yazılan zeyillerle *Zâdegân'a* yeni gazeller de eklenmiştir. *Zâdegân'*ın son sayfası olan 593. sayfadan sonra da boş yapraklar mevcuttur. Sayfa numaralandırılmasında hata yapılan yerler ve mükerrer sayfa numaraları vardır. Eser, 200x150 (165x115) mm boyutlarında, muhtelif satır, rika yazı, beyaz Avrupa kağıt, ön ve arka dış kapağının ortasında 140x60 mm boyutunda yıpranmış yeşil bez kısım bulunmaktır. Sırtı deri mukavva ciltlidir. Müellifin iç kapağa düştüğü hicri tarih kaydı 1350'dir. Defterin sırtında, üzerinde "Divanım" yazan bir etiket vardır. Ayrıca yine defterin sırtında 1316 tarihi yazılıdır. Metinde siyah mürekkep kullanılmıştır.⁷⁰

Suudü'l-Mevlevî, manzumelerini şu sırayla divanına yerleştirmiştir: Kasideler, gazeller, kıtalar, rubailer, müfred-matla-mısralar, şarkılar ve tarihler. Ayrıca Âsâr-ı Mütenevvia bölümünde terci-i bend, terki-i bend, murabba, muhammes, tahmis gibi musammatlara yer vermiştir. Suudü'l-Mevlevî, bilinen nazım şekilleri dışında yeni tarzlar da denemiştir.⁷¹ Âsâr-ı Mütenevvia bölümünde "bba cca" kafiye düzeni ile yazılmış iki tane müselles vardır.⁷² Şeyh Gâlib'e yazdığı terbi⁷³, Mevlânâ'ya yazdığı tahmis⁷⁴, Fuzûli'ye yazdığı tahmis⁷⁵ ve tesdis⁷⁶ de bilinen tarzların dışındadır. Bu musammatlar bir gazelin her beytine yeni bir beyit ya da mısralar eklenmesiyle vücûda getirilirken; Suudü'l-Mevlevî, tazmin ettiği tek bir mısraı ya da beyti nakarat şeklinde kullanarak yazmıştır.

Suudü'l-Mevlevî, kaside ve gazellere geçmeden önce divanına gazel şeklinde yazdığı münacatla başlar. Devamında yine gazel, kıta ve rubai şeklinde gelen tevhidler de vardır. Murabba nazım şekliyle yazılmış mezhebnameden sonra, kaside, gazel, murabba, muhammes, müseddes, kıta nazım şekilleriyle yazılmış nat-ı nebevîler vardır. Nuût-ı Mevlevîye bölümünde ise kaside ve gazel nazım şekilleriyle yazılmış Mevlânâ ve Mevlevîlikle ilgili na'tlar mevcuttur. Abdülbaki Dede, Sultan II. Abdülhamid Han, Sultan Vahideddin Han gibi zamanının önemli şahsiyetle-

⁷⁰ Bkz.: Ekler, Resim 5, 6, 13.

⁷¹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, 509, 522, 537, 564.

⁷² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 496, 520.

⁷³ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 562.

⁷⁴ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 530.

⁷⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 527.

⁷⁶ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 528.

rine yazdığı kasidelerden sonra Gazeliyyât bölümü gelmektedir. Divanın büyük bir bölümü gazellerden oluşmuştur. Suudü'l-Mevlevî, yoğun olarak aşkı işlediği gazellerinin arasında Mevlânâ ve Mevlevîlikle ilgili gazellere de yer vermiştir. Şarkılarının bir çoğu gençlik dönemine aittir. Nazım türü özelliğinden dolayı şarkıları çok sadedir. Hayatında ve sonrasında bestelenen olmamıştır. Dost ve arkadaşlarına yazdığı 82 adet tarih kıtası mevcuttur. Eserlerinin çoğunu Türkçe ile yazan Suudü'l-Mevlevî'nin Farsça olarak yazdığı 5 gazel,⁷⁷ 7 Rubai,⁷⁸ 2 kıta,⁷⁹ bir de müfredi⁸⁰ vardır. Divanında 389 adedi gazel olmak üzere toplam 806 adet manzume vardır.

Suudü'l-Mevlevî, bütün şiirlerini aruzla yazmıştır. Diğer şairlerimizin benimseyip çokça kullandıkları vezinleri tercih etmiş ve 21 değişik vezin kalıbı uygulamıştır. Rubailerini ise Ahrem'e göre daha ahengli sayılan Ahreb kalıplarıyla yazmıştır. Suudü'l-Mevlevî, eserlerinde ayet ve hadis iktibaslarına, mevlvî motiflerine, deyimlere, atasözlerine, divan edebiyatının meşhur mazmunlarına, mitolojik kahramanlara yer vermiştir. Telmihleri ve tarihi motifleri başarıyla kullanmıştır. Suûdü'l-Mevlevî'nin şiirlerinde peygamber, ehl-i beyt ve sahabe sevgisi ayrı bir yer tutar. Aşk ve sevgili, gazellerinin başlıca konusu olmuştur. Kimi şiirlerinde felekten, devirden, hayattan, gençliğin geçişinden şikayette bulunur. Bunların yanısıra hürriyet, asrılık, yabancılaşma gibi sosyal konular da şiirlerinde yer bulmuştur. Edebiyat ve şiir anlayışını ifade eden manzumeleri de vardır.

5. Edebi Şahsiyeti

5. 1. Edebi Kişiliğini Oluşturan Çevre

Suudü'l-Mevlevî'nin şiir ve edebiyat merakı henüz on iki yaşlarında iken başlamıştır. Mekteb-i Hamidi'nin birinci sınıfında okurken, Beşiktaş Muhafızı Hasan Paşa'nın oğlunun mektebe başlama merasiminde okunan ilahi ile ilgili anısını kendisi şöyle nakleder:

“O akşam, eve avdetimde olan biten şeyleri mu'tad üzere pederim Rıza Safvet Bey'e anlattım. Mektep merasiminden ve ilahiden bahsettim.

⁷⁷ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 31, 105, 284, 311.

⁷⁸ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 428, 433, 434, 435, 436, 437.

⁷⁹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 395, 572.

⁸⁰ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 444.

Peder önce bana ilahinin güftesini okuttu. Sonra bir takım kelimelerin ne demek olduğunu sordu. Daha sonra bestesini dinledi. Babam merhum devlet memurlarının alimlerinden şair, hattat ve musikîşinası idi. Güfteye de besteye de âşına çıkdı. Okuduğum şi'r in güftesinde ve bestesinde bir iki tashih yaptıktan sonra güftenin, Halvetî şeyhlerinin en değerlilerinden biri olan şâir-i ârif Mustafa Zekâyî Efendi'nin ve bestenin de (Bu isim hatırımda kalmamış) Efendinin olduğunu ve cidden üstadane yapılmış eserlerden bulunduğunu söyledi. Daha sonra da - şimdi benim kullanmakta olduğum- kütüphanesinden çıkardığı bir kitabı bana uzatarak 'Arada bir okumaya çalış, anlamadığın yerlerini bana sorarsın. İnşallah yakın zamanda anlıya anlıya okumağa ve okumağa da muvaffak olursun!' dedi. Bu kitabın Zekâyî Dîvânı idi. Bir iki yıl sonra dürüstçe okumaya ve mealini de az çok anlamaya başladığım sıralarda peder merhûmun hissettiği memnuniyet ve bu sâika ile bana icrâ eylediği teşvikât hâlâ kulağımda ve aziz pederimin hayâli de her zaman olduğu gibi şu satırları yazdığım sıralarda tamamen gözümün önündedir. İşte bu güzel dîvândır ki beni manzûm söz yazmağa özendirmiş ve şiir ve edebiyat zevkini ruhuma derinden aşlamıştır. Peder merhûm benim bu şiir heveskârlığımdan pek memnun olmuştu. Hattâ o sırada beni şu manzûm sözlerle taltif ve tergîb etti:

Bâreka'llâh nûr-i aynim sevgili oğlum Süûd

Artıyor gündün güne şi'r u beyânın cevdeti

Feyz-i feyyâz-ı ezel rehber ola dâim sana

Akl u iz'ânın bula ol feyz ile her kuvveti

Ah! geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.. Bu taltifnameye hemen o gün şu cevabı yazıp kendisine takdim ettim:

Bey baba Allâh müzdâd eylesün ikbâlini

Gönlüme te' sir kıldı şi'rinin mâhiyyeti

İltifâtınla beni tekrar ihyâ eyledin

Lutfunun hakka hayatımdan da yüksek kıymeti

Bu hâtırat 1312 (1894) senesine aittir. İşte Mustafa Zekâyî Efendi merhûmu o tarihten beri tanıyorum. Nasıl tanımayım ki ilk üstâd-ı

şi'rim, bu ilâhî âşıkdır.”⁸¹

Kendi ifadelerinden de anlaşıldığı gibi, Suudü'l-Mevlevî'nin edebi kişiliğinin oluşmasında en büyük etki babası Rıza Safvet Bey'e aittir. Suudü'l-Mevlevî'nin ifadelerine göre tab'an şair olan Rıza Safvet Bey, oğlunun da bu şiir ve edebiyat zevkiyle yetişmesini istemiştir ve onu teşvik etmiştir. Suudü'l-Mevlevî, babasının teşvik ve taltiflerinin kendisine hissettirdiklerini yıllar sonra şöyle dile getirmiştir: “Bu dîl-nüvâzâne teşvîkât baña cidden medâr-ı sa'y ve gayret olmuşdu. İşte her bildiğim şeyde olduğu gibi şi'rde daḥî ilk üstâd ve vâcibü't-tebcîlim peder-i mağfûr-ı mebrûrumdur. Cenâb-ı Ḥaḳ revân-ı 'illiyî'n cevâlân-ı nı mazḥar-ı iltifât-ı bî-pâyân buyursun âmîn.”⁸² Suudü'l-Mevlevî, babannesinin babası olan İszade Saduddin Efendi merhumun da şair olduğunu söyler ve Saduddin Efendi'den birkaç beyit zikrederek şu kaydı düşer: “Bunu vesile-i ḥürmet olmak üzere kayd ediyorum. Yoksa ebb u ceddinden baḥş edişim, ne neseble tefâḥur maḳşadından mün-ba'îsdir, ne de kendime şâ'ir-i mâder-zâd süsü vermek içindir. Belki şi'r ve edebiyât merâḳınıñ baña ebb u ceddinden mevrûş bir ḫabî'at-ı şâniye olduğunu 'arz etmekten 'ibâretidir.”⁸³

Beyânü'l-Hak mecmuasında cedit Ebussuud Efendi'nin hayatını kaleme alırken de aynı kaygısını şu manzumeyle ifade etmiştir:

Pâkdır neslim fakat etmem onunla iftihâr

Eylemez insân olan seng-i mezâra i'tibâr

Hânedânın senden etsin ibtidâ ersen eğer

*Âdemiyyet böyledir insâna etmez iftikâr*⁸⁴

Edebi kişiliğinin oluşmasında ailesinin yanında, Mevlevî dostlarının ve yetiştiği kültürel çevrenin büyük katkısı olmuştur. Suudü'l-Mevlevî, sanat ve edebiyatta batılılaşmayı kalbinde hisseden bir şehirde doğmuş olsa da, bu şehrin kadim geleneğini devam ettirmiş ve klasik şiirimizin güzel örnekleriyle dolu bir divan bırakmıştır.

5. 2. Şairliği ve Örnek Aldığı Şairler

⁸¹ Süud Yavsı Ebüssüudoğlu, *Şair Mustafa Zekâi*, s. 4-6.

⁸² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Mukaddeme Bölümü, s.4.

⁸³ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Mukaddeme Bölümü, s.5.

⁸⁴ Suudü'l-Mevlevî, “Şeyhu'l-İslam Ebu's-Suud Efendi Merhumun Terceme-i Hali-I”, s. 931.

Suudü'l-Mevlevî'nin içindeki şiir yazma yeteneği, çevresinin de büyük katkısı ile neşvünema bulmuştur. Çocuk yaşta şiir yazmaya başlamıştır.⁸⁵ Döneminin süreli yayınlarında şiirleri ve yazıları yayınlanan Suudü'l-Mevlevî'nin *Terakkî* risalesine dercedilen ilk eseri on beş yaşlarında iken yazmış olduğu şu na't kıtasıdır:

Ġubâr-ı ma'şiyetle cism-i zârım istitâr etdi
Nesîm-i luţfuñ eyler yâ Rasûla'llâh bunu teb'id
Ġudûdu aşdı tşaşdı Nîl-i' isyânım amân şâhâ
Der-i' âlem-penâhîñdan şefâ'ât eylerim ümmîd
1 Eylül 1313 (1897) (Z. 44)

Suudü'l-Mevlevî, o dönemler kendisini, henüz çocuk sayılacak bir müteşair olarak görmektedir. Yine aynı yıllarda Osmanlı Ordusu'nun Yunan Harbi'nden galip çıkması üzerine Münir İsmeti Bey'in "Terâne-i Harb" isimli şiirini örnek alarak şu muhammesi yazmıştır:

Bir Oşmanlı neferi lisânından:
Terâne-i Ġarb
Ġaķ yolunda târik-i cân ü cihân derler bize
Ġorķmayız düşmenden aşlâ ķahramân derler bize
Vermeyiz a' dâya meydân bî-amân derler bize
Şavleti dehşetli bir şîr-i jÿân derler bize
FaĠr edersek çok mudur Oşmâniyân derler bize
 ....
Şanlı şâhen-şâhımız tebrîke şâyândır bugün
Ehl-i imân ma'nevî neşveyle ferĦândır bugün
Düşmen-i bed-Ħâh ber-bâd-ı perîşândır bugün
Cümle-i Oşmâniyân'a pek büyük şândır bugün
Şimdi herkes ķahramânân-ı zamân derler bize
1 Mayıs 1313 (1897) (Z. 495)

Kendisini, "edebiyat ismindeki Leyla'ya tutulmuş divane"⁸⁶ bir âşık

⁸⁵ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s.449.

⁸⁶ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 290.

olarak gören Suudü'l-Mevlevî, on yedi yaşlarında yazdığı “Hücre-i Şair” isimli manzumesinde şiirlerinin nasıl oluştuğunu şöyle anlatır:

Düşünür dest-be-ser.. gâh yazar gâh bozar

Gâh sâkin oç urur ba ' zı da şiddetle kızar

O sükûnet o düşünmek o tuhaf hiddetler

Bir yere toplanarak şî ' r teşekkül eyler

17 Temmuz 1315 (1899) (Z. 499-500)

Suudü'l-Mevlevî, birkaç yazısı dışında bütün eserlerini *Zâdegân*'da toplamıştır. Bu hacimli divan, onun edebi zevki, tercihi ve kişiliği ile ilgili yeterli fikir verebilecek bir eserdir. Suudü'l-Mevlevî, Türkçe'nin yanında sayıları az da olsa Farsça ile de manzûm eserler vermiştir. Divanın mukaddemesinde yer alan “âsâr-ı perîşânım”, “âsâr-ı fâkîrânem”, “âsâr-ı kemterânem”, “güftâr-ı perîşânım” gibi ifadelerle tevazusunu gösterir. Ayrıca, şairliğin gereklerinden saydığı “zamânen lazım olan mâlûmatı” iktisaba bir türlü nail olamadığını, hayal gücünü sınırlandıran olaylardan zihnini uzak tutmayı başaramadığını dile getirerek eserlerinin iltifat ve itibara layık olmadığını söyler. Eserlerine kıymet kazandıran yegane şeyin Müstecabizade İsmet Bey, Tahirü'l-Mevlevî, Abdülbaki Dede Efendi gibi değerli zatların bakışlarının nûruna mazhariyet olduğunu belirtir.⁸⁷

Suudü'l-Mevlevî bir Divan şairidir. Divan Edebiyatı'nın ömrünü tamamladığı bir asırda eserlerinin hepsini aruzla yazmıştır. Her şeye rağmen o, eski edebiyatımızın şekil ve muhtevasını kullanarak mürettep bir divan vücuda getirmiştir. Bize miras kalan edebiyat zevkinin terkedişi, onun mısralarına şöyle yansımıştır:

Çokdan beridir ayrılalı işr-i selefden

Gayb etdi gâzel zevkîni Türkûn şu ' arâsı (Z. 368)

Suudü'l-Mevlevî'nin şiirlerinde kendisinden önceki büyük şairlerin etkisini açık bir şekilde görebiliriz. O, gerek Divan Edebiyatımızın büyük şairlerinden, gerekse döneminin söz ustalarından bir çoğununun şiirlerinden ilham alarak kendi şiirlerini yazmıştır. Mevlânâ, Veled Çelebî, Fuzûlî, Nedîm, Nâbî, Nâilî, Neşâtî, Şeyh Gâlib Dede, Yenişehirli

⁸⁷ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Mukaddeme Bölümü, s. 1-7.

Avnî, Yahyâ Kemâl, Muallim Nâcî, Koca Râgıb Paşa, Ali Emîri Efendi, Şeyh Abdülbaki-i Mevlevî, Tahirü'l-Mevlevî, Müstecabizade İsmet Bey, Hersekli Arif Hikmet, izinden gittiği isimlerdir. Bu şairlerin bazı şiirlerinin terbiyelerini, tahmislerini, tesdislerini de yapmıştır. İsmi geçen bütün şairleri kendisine üstad edinerek “kümeyt-i hâme”yi şiir vadisinde koşturmuştur.⁸⁸ En çok örnek aldığı şair Yenişehirli Avnî'dir. Yenişehirli Avnî'nin matbu divanında olmayan pek çok eserin elinde bulunmasının bunda etkisi olduğunu söyleyebiliriz.⁸⁹

Suudü'l-Mevlevî, Fuzûlî'nin 32 beyitlik “Su Kasidesi”ni takliden 40 beyitlik bir kaside yazmıştır. Fuzûlî'nin kasidesinde geçen “teşne-i didâra su”, “sâbit ü seyyâra su”, “dil-i bîmâra su”, “çâk çâk olsa”, “Ahmed-i Muhtâra su” “güzlâre su”⁹⁰ gibi ifadelerini Suudü'l-Mevlevî kendi şiirinde de kullanmıştır.⁹¹ Özellikle aşağıdaki beyitlerde Fuzûlî'nin etkisi daha fazla hissedilmektedir:

Gam günü etme dil-i bîmardan tîğın dirîğ

Hayrdır vermek karanu gecede bîmâre su (F)

Cân bilip bîmâr-ı cürmüm mâ-i gufrân isterim

Sünnetîndendir verilmek cân bilip bîmâra ş u (S)

Yümn-i na'tinden güher olmuş Fuzûlî sözleri

Ebr-i nîsandan dönen tek lü'lü-i şeh-vâre su (F)

Eyledim dürdâne-i eşkimle icrâ-yı şenâ

Sâha-i medhîinde döndü lü' lü-i şeh-vâra ş u (S)

Neşâtî'nin “nihânız” redifli 7 beyitlik gazeline nazire yazmıştır. Ortak ifadeler şunlardır: “şeydâda nihânız”, “ma ' nâda nihânız”, “mu ' ammâda nihânız”. Gazellerin matla beyitleri ise şöyledir:

Şevkiz ki dem-i bülbül-i şeydâda nihânız

Hûnuz ki dil-i gonçe-i hamrâda nihânız⁹²

⁸⁸ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 80.

⁸⁹ Yenişehirli Avnî, *Külliyyât-ı Divan-ı Avnî*, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Böl., No: 4356. (Bu eser, Suudü'l-Mevlevî'nin oğlu Celâleddin Bey'in vâsiyetiyle torunu Hasan Adli Ebussuutoğlu tarafından 1992 yılında Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışlanmıştır.)

⁹⁰ Adem Çalışkan, *Fuzûlî'nin Su Kasidesi Şerhi*, DİB Yayınları, Ankara, 2001, s. 57-59.

⁹¹ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 6-9.

⁹² Bayram Ali Kaya, *Neşâtî*, Şûle Yayınları, İstanbul, 1998, s. 132.

'Aşķız ki dil-i 'ârif-i ma 'nâda nihânız
Derdiz ki ten-i 'âşķ-ı şeydâda nihânız (Z. 182)

Nedim'in "olsun da gör" redifli 5 dörtlükten oluşan şarkısını örnek olarak, 5 beyitlik bir gazel yazmıştır:

İyd gelsin bâis-i şevk-i cedîd olsun da gör
Seyr-i Sa'd-âbâdı sen bir kerre İyd olsun da gör
Gûşe gûşe mihrlere mehler bedîd olsun da gör
Seyr-i Sa'd-âbâdı sen bir kerre İyd olsun da gör⁹³
'İş ü nüşu ey diyen 'âlemde 'id olsun da gör
'İdi sen bir kerre ol meh-rû bedîd olsun da gör (Z. 143)

Nâilî'nin "olur" redifli 5 beyitlik gazelini örnek olarak, 6 beyitlik bir gazel yazmıştır. "harf-endâz olur", "nâz olur", "i 'zâz olur" ifadeleri ortak. Gazellerin matla beyitleri ve Suûdü'l-Mevlevî'nin makta beyti şöyledir:

Nâleler kim nağme-senc-i hâhişe demsâz olur
Mutrıb-ı çeşmi hemân meşgûl-i sâz-ı nâz olur⁹⁴
Çeşm-i efsûn-kârı kim revnâķ-nümâ-yı nâz olur
Nükteler ifhâm eder gûyâ sühân-perdâz olur (Z. 153)
Nâil-i 'izz-i huzûr-ı Nâilî olsa eğer
Ey Su 'ud elbet bu şi 'rim mazhar-ı i 'zâz olur (Z. 154)

Zâdegân'da isimlerini zikrederek en çok örnek aldığı şairler ise Yenişehirli Avnî, Abdülbaki Dede Efendi, Tahirül'l-Mevlevî ve Müstecabzade İsmet Bey'dir. Divan şiirini yeniden canlandırmak için 1861 yılında kurulan Encümen-i Şuara topluluğunun en başarılı temsilcilerinden olan Yenişehirli Avnî'nin⁹⁵ 21 gazelini örnek almıştır. Aşağıdaki beyit bu örneklerden bir tanesidir:

Hırâmân ol ki naķl-i Tûr reftâr etdi şansıñlar
Yine mihr-i tecelli 'arz-ı didâr etdi şansıñlar (Yenişehirli Avnî, Z.

⁹³ Muhsin Macit, *Nedim Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993, s. 243.

⁹⁴ Haluk İpekten, *Nâilî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990, s. 171.

⁹⁵ İsmail ÜNVER, "XIX. Yüzyıl Divan Şiiri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 32, S. 1-2, 1988, s. 133.

140)

Süzülsün çeşm-i mestiñ meyl-i güftâr etdi şansınlar

Ĥudâ nev-ĥârikâ nev-ĥikmet izhâr etdi şansınlar (Suudü'l-Mevlevî, Z. 140)

Tesbit ve kanaatimize göre Suudü'l-Mevlevî'nin, yukarıda belirtilenlerin dışında da başka şairlerin etkilerini taşıyan şiirleri ve beyitleri de vardır. Bunları şöyle zikredebiliriz:

Nefî'nin Sultan Ahmed vafında söylediği ve Edirne şehrini anlattığı 41 beyitlik kasidesine benzer Suudü'l-Mevlevî'nin de 46 beyitlik "Kasîde-i Der-medh-i Hazret-i Mevlânâ ve Ta'rîf-i Ķubbe-i Hadrâ" isimli kasidesi vardır ki vezinleri aynıdır ve bazı beyit ve redifleri benzerlik arz etmektedir. Kasidelerin matla beyitleri şöyledir.

Edirne şehri mi bu yâ gül-şen-i me'vâ mıdır

Anda kaşr-ı pâdişâhî cennet-i a' lâ mıdır⁹⁶

Ķonya mı manzûr ufukdan başka bir dünyâ mıdır

' Âlem-i şürî içinde gül-şen-i ma' nâ mıdır (Z. 49)

Suudü'l-Mevlevî'nin müseddes bir na'tındaki nakarat beyti ve "Leyle-i Celîle-i Mevlidi'n-Nebî" isimli murabbaındaki bir mısra, Şeyh Gâlib'in meşhur müseddesinin nakarat beytini andırmaktadır:

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammedsin Efendim

Hak'dan bize sultân-ı mü'eyyedsin efendim⁹⁷

Hâdî-i cihân server-i zî-şânsın efendim

Sen bâdî-i âbâdî-i devrânsın efendim (Z. 38)

Muḥammedsin eḥadsin aḥmediyyetle müeyyedsin

Tecellî-gâh-ı Raḥmân ma' kes-i didâr-ı sermedsin (Z. 39)

Suudü'l-Mevlevî'nin "Mezhebnâme"si, yine Şeyh Gâlib'in bir müseddesiyle vezin ve muhteva açısından benzerlik arz etmektedir:

Sanman bizi kim beste-dil-i nefis-i gavîyiz

Hâk-i Kadem-i Al-i Abâ Mustafavîyiz

⁹⁶ Metin Akkuş, *Nefî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993, s. 62.

⁹⁷ Muhsin Kalkışım, *Şeyh Galib Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1994, s.188.

Ne havf-ı emîrân biliriz ne bedevîyiz
Râzî-şüde-i hükm-i kazâ Murtafavîyiz
İkrârimıza ser veririz ahde kavîyiz
*Biz şâh-ı velâyet kuluyuz hem Alevîyiz*⁹⁸
Ben çâker-i Âl-i Nebevîyim 'Alevîyim
Sünnî Hanefî Muşţafavî Murtafavîyim
Ĥâşâ ne Ĥurûfî ne de Şî'î-i ģavîyim
El-minnetü li'llâh müselmân-ı ģavîyim (Z. 4)

“Ĥoş geldiñ eyâ berîd-i cânân”⁹⁹ mısraını tazmin ederek Şeyh Gâlib'in tardiyesine benzer bir tardiye yazmıştır.¹⁰⁰ “Rûz u Şeb” ve “Çerâğ” gibi Mevlevî şairlerde¹⁰¹ yaygın olan rediflerle yazılmış gazel ve kasidesi de vardır.¹⁰²

Sonuç

Suudü'l-Mevlevî, 20. yüzyıl divan şairidir. 1882-1948 tarihleri arasında İstanbul'da yaşamıştır. Mevlevîliğe müntesip olup aynı zamanda hattattır. Uzak dedelerinden başlayarak kendisine kadar gelen silsilede şeyhulislamlar, kazaskerler, kadılar, alimler, hattatlar ve şairler vardır. Dedesi Vahdeti Efendi, dönemin ünlü hattatlarındanıdır. Beşiktaş'lı Nuri Efendi, Hacı Kamil Efendi, Reisü'l-Hattain Muhsinzade Abdullah Bey ve İsmail Hakkı Bey gibi dönemin ünlü hattatlarından hat dersleri alarak kendisini hüsn-i hatta yetiştirmiştir.

1900'lü yılların başında tanıştığı Tahirü'l-Mevlevî'nin de etkisi ile 1910 yılında Mevlevî dervişi olmuştur. Mevlânâ ve *Mesnevî* sevgisi, divanı *Zâdegân*'da ayrı bir yer tutmuştur. Kendisini bir Mevlevî bendesi, bir *Mesnevî* şakirdi sayan Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*'ın kaside bölümünün bir kısmında “Nuût-ı Mevlevîyye” adıyla özel bir bölüm de tertip etmiştir. Ondaki Mevlânâ ve *Mesnevî* aşkı bu bölümde daha yoğun işlenmiştir. Manzumelerinde “sema”, “ney”, “sikke” gibi Mevlevî motif-

⁹⁸ Muhsin Kalkışım, *Şeyh Galib Divanı*, s.189.

⁹⁹ Muhsin Kalkışım, *Şeyh Galib Divanı*, s. 176.

¹⁰⁰ Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 524.

¹⁰¹ Ahmet Arı, *Mevlevîlikte Bir Hanedanlık Kurucusu, Sâkıb Dede ve Divanı*, Akçağ Yayınları, 1.Baskı, Ankara, 2003, s.170; Muhsin Kalkışım, *Şeyh Galib Divanı*, s. 49; Bayram Ali Kaya, *Neşâti*, Şûle Yayınları, İstanbul, 1998, s. 32, 60.

¹⁰² Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, s. 52, 216.

lerini sık sık kullanmıştır.

Suudü'l-Mevlevî'nin şiir ve edebiyat merakı henüz on iki yaşlarında iken başlamıştır. Edebi kişiliğinin oluşmasında Divan-ı Hümayun'da memur olan babası Rıza Safvet Bey'in teşvik ve taltiflerinin çok büyük etkisi olmuştur. Ailesinin yanında Mevlevî dostlarının ve İstanbul'un ilim ve kültür ortamının da edebi kişiliğine katkıları olmuştur. İlk manzumeleri döneminin süreli yayınlarından olan *Türkü*, *Musavver Terakkî*, *Beyan-ül Hak* ve *Mahfil*'de yayınlanmıştır.

Suudü'l-Mevlevî, divan şiirinin çoktan gerileme dönemine girip çöküşe geçtiği bir dönemde yaşamış olsa da, selefin tarzını takip eden bir divan şairidir. Klasik şiirimizin güzel örnekleriyle dolu "Zâdegân" isminde müretteb bir divan bırakmıştır. Müellifin kendi hattıyla yazdığı bu divan, bütün manzumelerini de muhtevidir. 1935'te tertip ve tanzim edilen esere 1944'e kadar şiirler eklenmeye devam etmiştir. Şiirlerinin tamamına yakınında "Suud" mahlasını kullanmıştır. Çok az şiirinde olsa da, "Safvetî", "Dervîş Suud Mevlevî", "Suudü'l-Mevlevî", "Suudü'l-Münzevî", "Ebussuudoğlu" mahlaslarını da kullanmıştır. Bu divan henüz yayınlanmadığı için yeterince tanınma imkanına sahip olamamıştır.

Suudü'l-Mevlevî, kaside, gazel, rübai, mesnevi, kıta, nazm, müfred, matla, mısra, murabba, terbi, şarkı, muhammes, tardiye, tahmis, müseddes, tesdis, terci-i bend, terki-i bend nazım türlerinde 806 adet manzume vücuda getirmiştir. Divanının yarısına yakınıni teşkil eden gazellerinin çoğunda aşk konusunu işlemiştir. Divanın baş kısımlarında münacatlar, tevhidler, nat-ı nebevîler, Mevlânâ ve Mevlevîlikle ilgili manzumeler mevcuttur. Suudü'l-Mevlevî, Türkçe'nin yanında sayıları az da olsa Farsça ile de eserler vermiştir. Bütün şiirlerinde aruz veznini kullanmıştır. Diğer şairlerimizin benimseyip çokça kullandıkları vezinleri tercih etmiş ve 21 değişik vezin kalıbı ile şiirler yazmıştır. Fûzûlî, Neşâtî, Nâilî, Nâbî, Nedîm, Şeyh Gâlib gibi büyük şairlerden ve döneminin önemli isimlerinden bir çoğununun şiirlerinden ilham alarak kendi şiirlerini yazmıştır. En çok örnek aldığı şair, Yenişehirli Avnî Bey olmuştur.

Osmanlı Devleti döneminde yirmi yıl Divan-ı Humayun'da encümen katipliği yapan Suudü'l-Mevlevî, Divan'daki görevinden başka,

medreselerde yazı muallimliğinde de bulunmuştur. Osmanlı İmparatorluğunun yıkılıp Türkiye Cumhuriyeti kurulması sürecinde Tahirü'l-Mevlevî'nin çıkardığı *Mahfil* mecmuasının Babıali caddesindeki bürosunun bir köşesinde hattatlıkla geçimini sağlamıştır.

Şapka kanunu ve diğer inkılaplar aleyhine İstanbul'dan Ankara'ya gönderilen imzasız mektupların kendisine ait olduğu iddia edilerek, İstiklal mahkemesince yargılanmış ve 10 sene hapse mahkum olmuş ise de, bir sene Ankara Cebeci Hapishanesinde, bir sene de İstanbul Sultanahmed Hapishanesinde kalmıştır. 1930'da Fatih'de Millet Kütüphanesine memur tayin olunmuş, buradaki memuriyetinden sonra da, hayatının son dönemlerine kadar Merkez Efendi Camiinde görev yapmıştır. 1948'de vefat etmiş ve Merkez Efendi Camii Haziresi'ne defnedilmiştir. Torunları şu anda Kadıköy, Suadiye ve İstanbul'un değişik yerlerinde yaşamaktadırlar.

Yakın dostlarından İbnülemin Mahmud Kemal, Suûdü'l-Mevlevî'yi şu satırları ile özetlemektedir: “Ebussuud'un hafidi Suud, okur-yazar vasfına bihakkın layık olan erbab-ı danişdendi. Tarz-ı kadimde her istediği vadide nazma muktedir ve sülüs, celi ve divani yazılarda mahir idi. Mütedeyyin, müstakim, müeddeb, mütevası, hodfuruşluktan müctenib bir merd-i necibdi.”

Kaynakça

Abdülbaki Dede Efendi. *Enfâs-ı Bâkî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emîri, Manzûm, nr. 533/1.

Akkuş, Metin. *Nef'i Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993.

Arı, Ahmet. *Mevlevilikte Bir Hanedanlık Kurucusu, Sâkıb Dede ve Divanı*, Akçağ Yayınları, 1.Baskı, Ankara, 2003.

Aşkar, Mustafa. *İskilipli Şeyh Muhyiddin Yavsî, Hayâtı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Verâ Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 1996.

Berk, Süleyman. “Yaşar Şâdi Efendi'nin 'Hutût-ı Meşâhir' İsimli Hatıra Defteri ve Muhtevası”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2015 Bahar, S. 5, s. 150-215

Bursalı Mehmed Tahir. *Osmanlı Müellifleri* (I-III), Maarif-i

Umumiye Matbaası, İstanbul, 1333.

Dayıoğlu, Server. *Galata Mevlevîhanesi*, Yeni Avrasya Yayınları, Ankara, Nisan 2003.

Dayıoğlu, Server. "Osmanlı Sanatında Mevlevî Hattatlar Ve Divan Edebiyatı Müzesi Koleksiyonu", *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüp Sultan Sempozyumu 3 - Eyüp Belediyesi*, İstanbul, 2000.

Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, A.Ü. Basımevi, Ankara, 1983.

Ebu's-Suud Oğlu, Rıza Yavsî. *Hikmetler ve İbretler*, Ankara Milli Kütüphane Arşiv No: 06 Mil Yz A 3138/1.

Erkoç, Ethem. *İskilipli M. Atıf Hoca Hayatı Düşünceleri ve İdamı*, Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayını, Çorum, 2016.

Güngör, Zülfikar. *Tahirü'l-Mevlevî (Olgun) Hayatı Eserleri ve Dîni Edebiyatla İlgili Şiirleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994.

Haksever, Ahmet Cahit. "XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi: Velet Çelebi, Abdülbaki Baykara, Ahmet Remzi Akyürek", *Tasavvuf Dergisi*, S. 14, Ankara, 2005.

İnal, İbnü'l-Emin Mahmut Kemal. *Son Asır Türk Şairleri (I-III)*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1970.

İnal, İbnü'l-Emin Mahmut Kemal. *Son Hattatlar*, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955.

İpekten, Haluk; İsen, Mustafa. *Basılı Divanlar Kataloğu*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

İpekten, Haluk. *Nâilî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990.

İsazade Saduddin Efendi. *Divançe*, Beyazıt Kütüphanesi, Millet, Manzûm, No: 309/1.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu(I-IV), C. IV, M.E.B. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Tasnif Komisyonu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967.

İşler, Necati. *Su'ûdu'l-Mevlevî, Hayatı, Eserleri Ve Divanı (Zâdegân)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans

Tezi, Ankara, 2005.

Kalkışım, Muhsin. *Şeyh Galib Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1994.

Kaya, Bayram Ali. *Neşâti*, Şûle Yayınları, İstanbul, 1998.

Kutlar, Fatma Sabiha. "Sa'dî ve Divançesi", *Türkoloji Dergisi*, 2003, c. XVI, S. 2, s. 193-219.

Macit, Muhsin. *Nedîm Divanı*. Akçağ Yayınları, Ankara, 1993.

Olgun, Tahir. "Acı Bir Kayıp: Hattat ve Şair Süud-ul-Mevlevî", *İslam Yolu*, Yıl 1, S. 4, İstanbul, 28 Ekim 1948.

Pala, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, L&M Yayınları, İstanbul, Ekim 2003.

Rado, Şevket. *Yirminci Yüzyılda Türk Hattatları*, Yayın Matbaacılık, İstanbul, t.y.

Sezer, Bilal. Erzurum Lalapaşa Camii'ndeki Bir Hat Levhası, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 2006, S. 9, s. 1-7.

Süüdü'l-Mevlevî (Suud Ebussuudoğlu). *Berg-i Sebz*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl İnal Bölümü, Nr. 3088.

Süüdü'l-Mevlevî (Suud Yavsî Ebû's-Suud Oğlu). *Gazeliyât*, Ankara Milli Kütüphane 06 Mil Yz FB 628.

Süüdü'l-Mevlevî (Suud Ebussuudoğlu). *Gazeliyât*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler, Yer Numarası: 894.35-1.

Süüdü'l-Mevlevî (Mehmed Suud). *Sadâlarım*, Ankara Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1821.

Süüdü'l-Mevlevî. *Sadâlarım (Nümûne-i Divan)*, Fatih Millet Ktb., Ali Emirî Ef., Manzûm, Nr. 526.

Süüdü'l-Mevlevî. *Zâdegân (Divan-ı Süüdü'l-Mevlevî)*, Hasan Adli Yavsı Ebussuudoğlu'nun özel kütüphanesinde bulunan divan, İstanbul.

Süüdü'l-Mevlevî. "Şeyhu'l-İslam Ebu's-Suud Efendi Merhumun Terceme-i Hali-I", *Beyânü'l-Hak*, S. 43, 5 Ramazan 1327.

Süüdü'l-Mevlevî. "Şeyhu'l-İslam Ebu's-Suud Efendi Merhumun Terceme-i Hali-II", *Beyânü'l-Hak* S. 44, 12 Muharrem 1327.

Suudü'l-Mevlevî, "Aşk-nâme", *Beyânü'l-Hak*, S. 76, 1 Ramazan 1328.

Suudü'l-Mevlevî. "Tarih-i Kadim İçin Mersiye", *Beyânü'l-Hak*, S. 138, 18 Zi'l-Hicce 1329.

Suudü'l-Mevlevî (Süüd Yavsı Ebüssüudoğlu). *Şair Mustafa Zekâi*, C.H.P. Şehremini Halkevi Neşriyatı, Osmanbey Matbaası, İstanbul, 1941.

Şentürk, Atilla. *Tahir'ül Mevlevi Hayatı ve Eserleri*, Nehir Yayınları, İstanbul, 1991.

Tatçı, Mustafa; Akkuş, Mehmet; Kasap, İsmail. *Divan-ı Vassaf*, Kırkambar Kitaplığı, İstanbul, 2012.

Top, Hüseyin, *Mevlevî Usûl ve Âdâbı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2001.

Ünver, İsmail. "XIX. Yüzyıl Divan Şiiri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 32, S. 1-2, 1988, s. 131-140

Yenişehirli Avnî. *Külliyât-ı Divan-ı Avnî*, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü, No: 4356.

Yüksel, Gökçe Seren. Su'üd Mehmed Yavsı Efendi Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri Ve Divanı'nın Tenkidli Metni, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2010.

EKLER (Resimler ve Belgeler) *

Resim 1: Suudü'l-Mevlevî'nin dedesi, Hattat Mehmet Şevket Vahdeti.

Resim 2: Fotograf arkasındaki yazı:

Tasvîr-i Humâyunum - 2 Mayıs 1939/1355

Ebussuudzâde - Târîh-i tevellüdüm: 2 Receb 1299

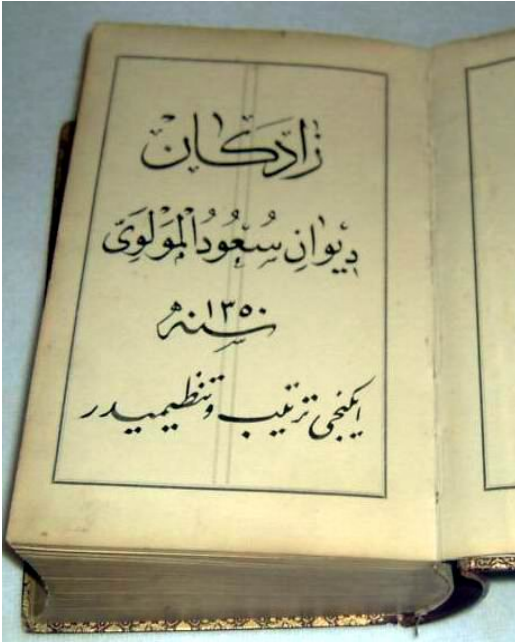
* Bu bölümde verilen fotoğrafları ve belgeleri, Suudü'l-Mevlevî'nin yaşayan torunlarından Hasan Adli Yavısı Ebussuutoğlu ve Refia Kerra Atasagun'dan temin ettik. Bu vesile ile kendilerine bir kez daha teşekkür ederiz.

Resim 3: Suudü'l-Mevlevî, babası Rıza Safvet Bey ve küçük kardeşi Ahmed Nûri Bey ile birlikte.

Resim 4: Suudü'l-Mevlevî'nin Konya seyahati. (1910)Suudü'l-Mevlevî sol tarafta önde.

Resim 5 ve 6 : Suûdü'l-Mevlevî'nin halen İstanbul'da yaşayan Torunu

Hasan Adli Yavsi Ebussuutoğlu'nda bulunan müellif hattı 1935 tarihli Divanı. Bu defter, Südü'l-Mevlevî'ye Yenikapı Mevlevihanesi son potsnişini ve kadim dostu Seyyid Muhammed Abdülbaki Dede Efendi tarafından hediye edilmiştir.

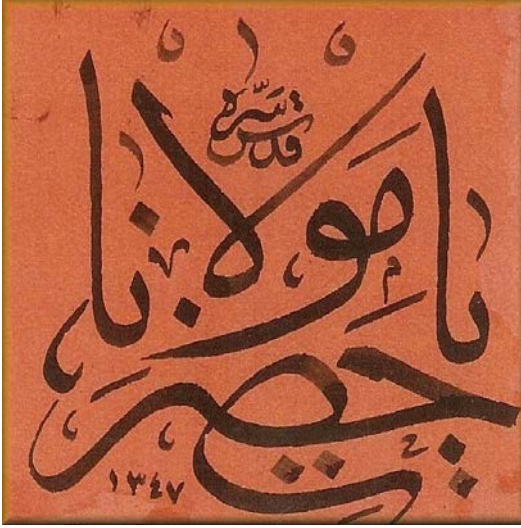

Resim 7: Celaleddin Bey'in fotoğraf arkasındaki el yazısı:

Babam Süud Yavsi Ebussuudoğlu ve arkadaşları, 1934 yılı. Südlüce Hasırîzâde Dergâhında.

1- Süud Yavsi Ebussuudoğlu 2- Tahir Olgun 3- Ş. Remzi Efendi 4- Ş. Zahir Efendi 5- Ş. Baki Efendi (Baykara) 6- Edebiyat Muallimi Baha Kahyaoğlu 7- Kitapçı ve Ziraatçı Hulusi Karadeniz Merhumlar

Resim 8: “Yâ Hazret-i Mevlânâ Kuddise Sırruhû” H. 1347 (1928)

Resim 9: Suudü'l-Mevlevî'nin hat takımı.

Suudü'l-Mevlevî'nin halen İstanbul'da yaşayan Torunu Hasan Adli Yavısı Ebussuutoğlu'nun verdiği bilgilere göre, küçük kağıtlara yazdığı bu hatları bayramlarda yakınlarına ve misafirlerine hediye etmiş. Adli Bey de, dedesinin bu geleneğine uyarak “Yâ Hazreti Mevlânâ” hattını şahsıma hediye etmiştir.

Resim 10: “Ketebehü Suudü'l-Mevlevî, Hurrira fî Medîneti Bursa, Sene 1332 Hicrî”

Suudü'l-Mevlevî'nin halen İstanbul'da yaşayan torunlarından Refia Kerra Atasagun'un arşivinden.

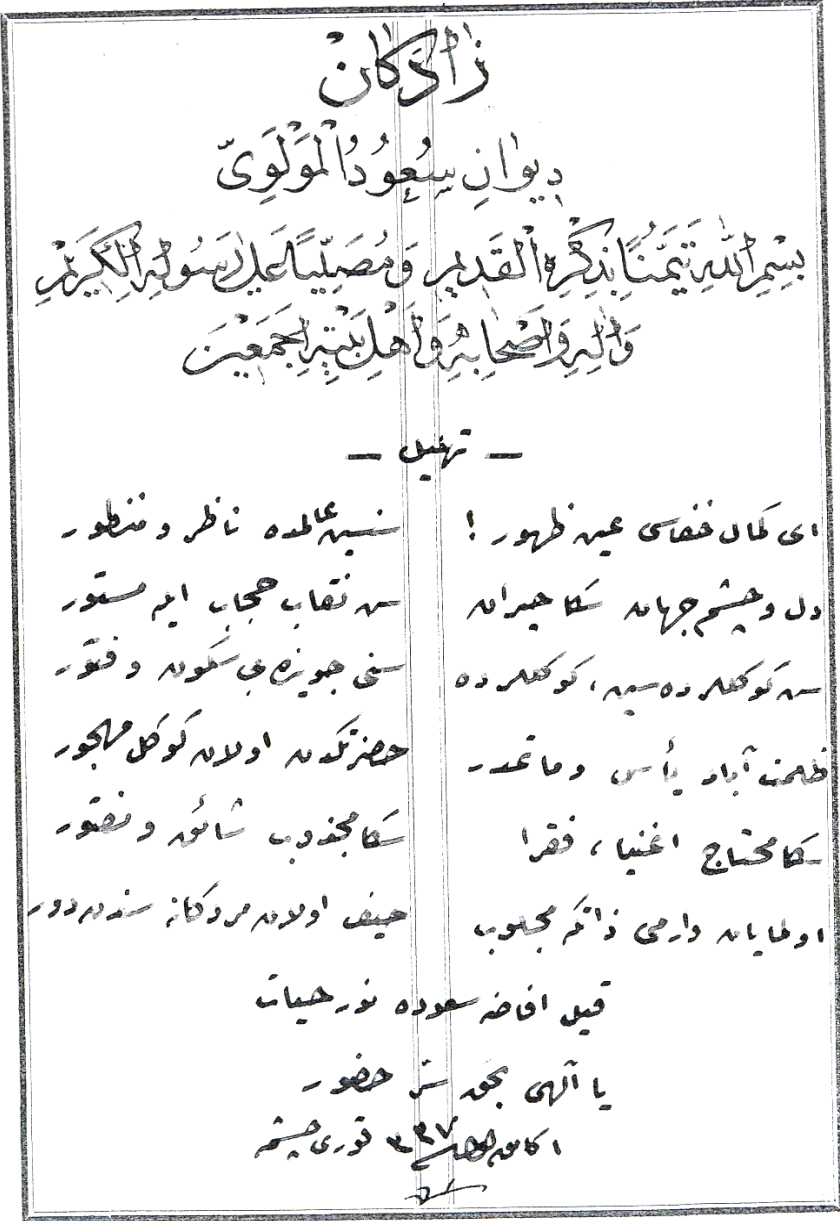

Resim 11: Suudü'l-Mevlevî'nin mezar kitabesi: *Huve'l-Bâkî*.

Hak Subhânehû ve Teâlâ Hazretleri bu hângâh-ı âlî bendesi hattat ve şair Ebussuudzâde Suudü'l-Mevlevî kuluna ve bi'l-cümle ehl-i îmâna rahmet eyleye. Bi-hurmeti Sûreti'l-Fâtihâ. 1299
Süud Yavsı Ebussuudoğlu – 1948

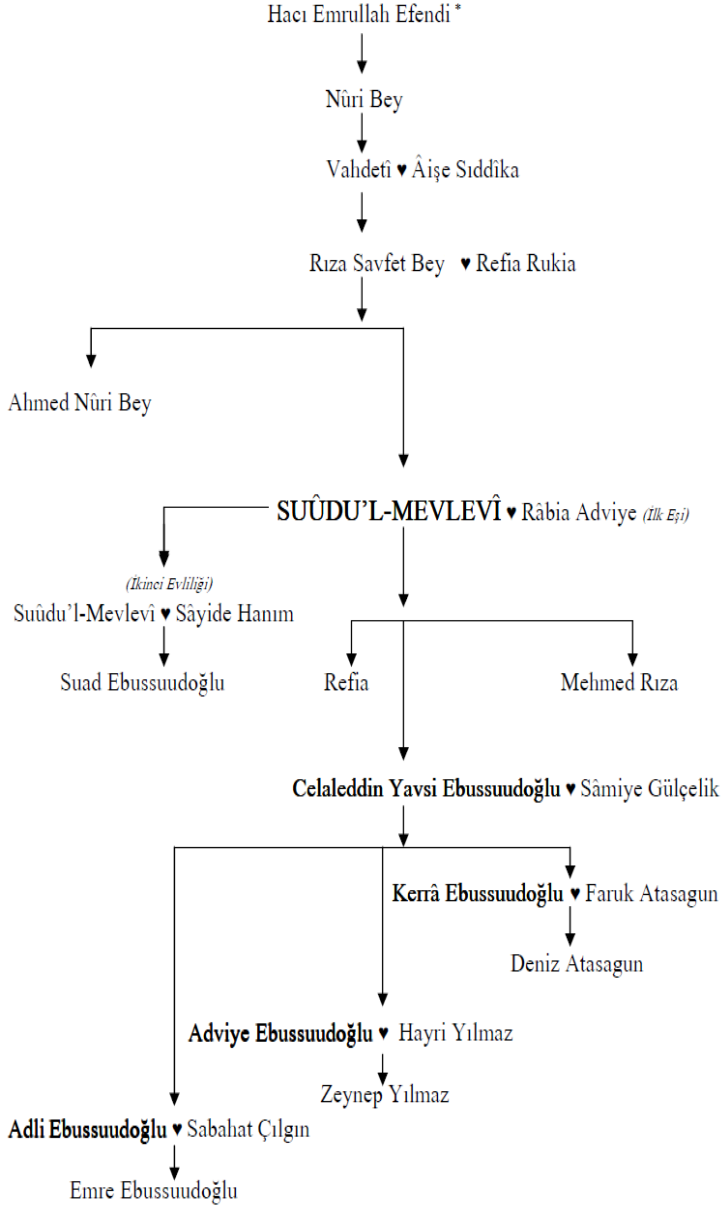
Resim 12: Suudü'l-Mevlevî'nin sol başta önde oğlu Celaleddin, sağ başta önde oğlu Muhammed Rıza ve kardeşi Ahmed Nuri Bey, aileleri ile birlikte. Hasan Adli Bey ise, solda babası Celaleddin Bey'in yanında. Fotoğraf arkasındaki yazı: *Kurban Bayramı ziyaretimde amcam ve ağabeyim gurubu. Nuri Yavsı Ebussuudoğlu ailesi, Rıza Yavsı Ebussuudoğlu ailesi, Celaleddin Yavsı Ebussuudoğlu ailesi. Suadiye, Amcamın Köşkü, 10 Ağustos 1954 Salı. Foto: Celaleddin*

Resim 13: *Zâdegân (Divan-ı Suudü'l-Mevlevî)*. Zâdegân'ın "Mukaddeme" ve "Âsâr-ı Peder" bölümlerinden sonra gelen ilk sayfası. (Hasan Adli Yavsi Ebussuutoglu Koleksiyonu)

1	Hafız Mehmet Efendi - 1542 (müezzîn, irânî)
2	Hasan Can Çelebi 1490 - 1567 (Yavuz'un nedimi, Mısır seferine katıldı, Yavuz kollarında 660 (1520), Enderunda musiki hocası olarak çalıştı.)
3	Hoca Sadettin Efendi 1536 - 1609 (22. Şeyhülislam (1596) ve tarihçi, III.Murat'ın hocası, 'Hacı-ı Sultan' diye anılır, devir işlerinde etkili oldu, Haçova zafere (1596-III.Mehmet) Tac ü-tavârîhi (Hoca Tarihi) yazdı, Hoca-zâde-i Kârânû)ı
4	Hocazâde Mehmet Efendi 1566 - 1615 (24. Şeyhülislam, 1601-02 ve 1608-15)
5	Hocazâde Mehmet Esat Efendi 1570 - 1626 (26. Şeyhülislam, 1615-22 ve 1623-25 de iki kere, Mide kanserinden ölen I.Ahmed'in cenaze namazını 22.11.1617'de sarayın Şahın Divanhanesinde kıldırdı;damadı II.Osman'ı hacca götürmek için fetva verdi, II.Osman (Genç) bu fetvaya uymayınca öldürüldü.)
6	Esat Efendizâde EbussâhîMehmet Efendi 1593 - 1662 (29. Şeyhülislam, 1644-48, 1652 ve 1654-55 üç kere, Eyüp'te gömüldü)
7	Ebusaitzâde Feyzullah Efendi 1630 - 1698 (47. Şeyhülislam) (1690-92 ve 1692-94), Sakıza sürüldü)
8	Feyzullah Efendizâde Mehmet Efendi - 1748
9	Akıde Hanım (Ukayle Hanım, Nikaht mihri 800 bin altın olarak belirlenmiş)
10	II. Osman 1603 - 1622 (16.Padişah 26.2.1618-19.5.1622, Genç Osman sayıklanmadı öldürülen ilk padişah)
11	Şehzâde Mustafa
12	Zeynep Sultan
13	SadettinzâdeMehmetEsat Efendi'nin Kızı
14	Ebussuudz. Mehmet Efendi 1568 - 1639 (Anadolu (1630) ve Rumeli(1637) kazaskeri, IV.Murat dönemi)
15	[?] Mehmet Sadık Efendi 1620 - 1672 (kadı)
16	[1] Fatma Hanım
17	[4] Ahmet Efendi 1638 - 1680 (molla)
18	[3] Ermetullah Hanım
19	Behzâde - 1718 (molla, Bahazâde Yahya Sadettin Efendi)
20	Börsâhî İsa Efendi'nin Kızı
21	Abdulah Efendi - 1750 (kazasker)
22	Mehmet Anif Efendi - 1769 (kadı)
23	Şerife Sueda Hanım - 1813
24	Mehmet Selim Efendi (molla)
25	Sadettin Mehmet Efendi 1803 - 1867 (kadı)
26	Hatice Peyker Hanım - 1890
27	Şerife Ayye Sıdka Hanım - 1903
28	Mehmet Şavket Efendi 1833 - 1871 (hattat, Vahotî)
29	Fatma Hayet Hanım - 1898
30	Rıza Saffet Bey 1898 - 1908
31	Emine İnşirah Hanım - 1902
32	Fatma Sadet Hanım 1896 - 1940
33	Gelenberî Hasan Beki Kunt - 1947
34	Mazhar Kunt 1923 -
35	Azra Kunt 1928 -
36	Erdöğen Çaplı
37	Zfische Ehrenfrau von Azra Kunt;
38	Aydın Gün
39	Mehmet Gün
40	Zfische Ehefrau von Rıza Saffet Bey;
41	Rafia Rukia Hanım - 1887
42	Mehmet Suud Yavsi Ebussuudoğlu 1882 - 1948
43	Sayide Hanım 1887 -
44	Suat Ebussuudoğlu - 1981
45	Zfische Ehefrau von Mehmet Suud Yavsi Ebussuudoğlu;
46	Adıya Hanım 1886 - 1917
47	Mehmet Rıza Yavsi Ebussuudoğlu 1911 - 1967
48	Salmé hanım 1914 - 1960
49	Nüket Ebussuudoğlu 1941 -
50	Nizhet Ebussuudoğlu 1948 -
51	Bekir Özalp 1944 -
52	Hakkı Özalp 1975 -
53	Mehmet Ebussuudoğlu 1948 -
54	Leylifer
55	İrem Ebussuudoğlu 1881 -
56	Erdem Ebussuudoğlu
57	Calaloddin Yavsi Ebussuudoğlu 1910 - 1981
58	Samiye Güleçik 1927 - 1992
59	Adil Ebussuudoğlu 1952 -
60	Sabahat Çilgin 1957 -
61	Emine Ebussuudoğlu 1997 -
62	Adıyve Ebussuudoğlu 1955 -
63	Hayri Yılmaz 1955 -
64	Zeynep Yılmaz 1981 -
65	Kerra Ebussuudoğlu 1961 -
66	Faruk Atasagun 1956 -
67	Daniz Atasagun 1991 -
68	Ahmet Nuri Ebussuudoğlu 1887 - 1952 (Mühdar)
69	Emine Nahide Hanım 1889 - 1976
70	Ayye Fatma Tâzzehra Ebussuudoğlu 1918 - 2001 (mali 4.3.1334 hici 1338)
71	Süleyman Reşat Sagay 1910 - 1981
72	Mehmet Eren Sagay 1944 -
73	Maria Claude Santas 1945 -
74	Esat Sagayk Sagay 1974 -
75	Zfische Ehefrau von Mehmet Eren Sagay;
76	Melek Feriye Özbaşaran 1965 -

Belge -1: Suudü'l-Mevlevî'nin torunu Refia Kerra Atasagun'un bize vermiş olduğu şecere. Suudü'l-Mevlevî'nin babaannesi Hattat Şerife Aişe Sıddıka Hanım'ın babası olan İszâde Saduddin Efendi'nin nesebî silsilesi dokuzuncu kuşakta Şeyhülislam Ebussuud Efendi'ye dayanmaktadır. Bkz.: Suudü'l-Mevlevî, *Zâdegân*, Âsâr-ı Peder Bölümü, s. 15,23,24.

* Bu şecere, Suudü'l-Mevlevî'nin babası tarafından şeceresidir. Anne tarafından Ebussuud Efendi'ye ittisal eden geniş şecere Belge 1'de verilmiştir. Suudü'l-Mevlevî'nin torunları halen Kadıköy'de yaşamaktadırlar.